

Rozvoj lokální ekonomiky zdola se stává dlouhodobým trendem

V médiích často zaznívají informace o systémové podpoře regionálního rozvoje, malého a drobného podnikání či potravinové soběstačnosti. Tato prohlášení často jdou ruku v ruce s příslušnými směrnicemi EU. Již méně se však mluví o faktu, že stále více zemí unijní »osmadvacítka« zažívá spontánní aktivitu místních komunit, které již pochopily, že systematická podpora lokální soběstačnosti je jednou z nejistějších investic do budoucnosti.

Abychom tuto mediální mezeru pomohli zacelit, budeme na stránkách Moderní obce během letošního prvního čtvrtletí přinášet informace o vybraných příkladech dobré praxe z různých evropských zemí. Začneme v anglickém Todmorden, který je výstižným příkladem zdravé a soběstačné lokality, jíž hrozilo, že po ukončení těžby uhlí a zániku textilní výroby v oblasti zůstane jedním velkým brownfieldem.

ZELENÝ ZÁZRAK JMÉNEM TODMORDEN

Nová tvář Todmorden, zhruba patnáctitisícového města necelých třicet kilometrů od Manchesteru v severní Anglii, je výsledkem kombinace cílevědomého úsilí a nadšení místní komunity. Jak dokládají samotní aktéři, byli si vědomi problémů, které před nimi ve městě po odumírání těžkého průmyslu stojí, a nehodlali jen nečinně čekat na rozhodnutí vlády, jehož by se mohli stát obětí.

Začali proto sami konat. Už v roce 2005 skupina obyvatel města iniciovala vznik projektu Neuvěřitelně jedlý Todmorden (Incredible Edible Todmorden – IET, viz též: <http://www.incredible-edible-todmorden.co.uk/>) s úmyslem zesílit povědomí o možnostech potravinové soběstačnosti a o příležitostech, které poskytuje místní produkce. Nejprve se dalo dohromady šest desítek lidí, kteří pro tuto myšlenku získali i místní samosprávu. V rámci projektu IET se díky podpoře ze strany radnice a úsilím místních lidí podařilo napříč městem vytvořit na čtyřicet veřejných zahrad produkujících ovoce a zeleninu a vysadit více než tisícovku ovocných stromů, jejichž plody jsou obyvatelům města volně dostupné. Mnohé záhony sestávají z velkých květináčů či truhlíků, o něž obvykle pečují lidé z nejbližších domů. Jednou z výhod těchto typů záhonů je to, že půda v nich není kontaminována, navíc obří květináče zabraňují znečištění veřejných prostor. Zapojení do této pěstelské »horečky« podporuje například i největší místní poskytovatel sociálního bydlení, který všem svým nájemníkům nabízí zdarma semena i pěstelské poradenství.

Nakolik vypadá výsledek téměř ideálně, cesta k němu nevedla přímou vydlážděnou cestou. Mluvčí iniciativy na otázku, co bylo největší překážkou, jíž museli ve svém úsilí čelit, výmluvně odpovídají: »Dosáhnout toho, aby občané pochopili, že veškerá vypěstovaná úroda je jejich a oni jsou jednoduše její součástí.«

Stejně jako kdekoliv jinde se tak ukazuje, že jakákoliv inovace ve veřejném prostoru stojí a padá především s činorodým zájmem lidí a jejich pochopením dané situace. »Největším přínosem se naopak ukázal být fakt, že se u těchto drobných akcí ve veřejném prostoru sešlo množství našinců, kteří by se jinak patrně nesetkali. Všichni ukázali, že disponují zajímavými nápady a byli ochotni jednoduše vyměňovat a uskutečňovat své know-how navzájem,« tvrdí mluvčí.

Nabízí se otázka, nakolik je takto ambiciózní projekt odolný vůči zneužívání a vandalismu, zvláště když IET tolik přitahuje pozornost médií. Právě skutečnost, že celý koncept postupně vzali místní obyvatelé za svůj, se ukázala být nejlepší prevencí proti možným kriminálním jevům: »Podle čísel, která nám pravidelně poskytuje policie ze své databáze, se měsíc od měsíce snižuje počet případů vandalismu ve městě a okolí,« dodávají mluvčí iniciativy na svém webu.

INOVACE PATŘÍ I K MÍSTNÍ POTRAVINOVÉ SOBĚSTAČNOSTI

Svět se vyvíjí a ani pěstování ovoce, zeleniny či bylinek se nevyhnulo inovativním

Zelené záhony se v Todmordenu zakládají na každém nevyužitém prostoru.

technikám. Přesto však možná překvapí, že se tak děje i v případě soběstačného projektu zdola, jakého jsme svědky v Todmorden. Technologie aquaponie tvoří již přirozenou součást »zeleného zázraku« IET. Jde o způsob propojení hydroponického chovu ryb s vodním pěstelským systémem zvaným aquakultura. Jejich společným jmenovatelem je inteligentní cirkulace vody, která zavlažuje rostliny, funguje jako vzájemný přenašeč živin a okysličuje vodu v rybích sádkách. Tato velmi šetrná a mimořádně efektivní metoda se ukazuje být velkým příslibem do budoucna nejen díky své vhodnosti pro městské prostředí, ale též také vzhledem ke stále více nastolovanému tématu zodpovědného potravinářství a šetrnému zacházení s vodou.

LOKÁLNÍ PRODUKCE PROSPÍVÁ I PENĚŽENKÁM LIDÍ

Při takto efektivním způsobu místní produkce je nasnadě, že ve městě existuje potenciál pokrýt potřeby i v širším regionu. Todmorden se prezentuje jako tržní město a s ohledem na lokalitu, která je jinak převážně průmyslového zaměření, se jeví jako zelený ostrůvek v okolní industriálně-těžební šedi. Na pravidelné trhy do města tak přijíždějí hojně nakupovat také lidé z okolních aglomerací, čímž zvyšují místní ekonomický profit. Obnovené pěstování staroanglických jablek, produkce malých plemen prasat či nabídka čerstvých vajec de facto podléhá přímé kontrole zákazníků, neboť ti jsou primárními konzumenty a kvalita produkce je v jejich vlastním zájmu. V místě, kde obyvatelé zdarma konzumují vlastní čerstvé potraviny, bychom podobné produkty v supermarketech hledali marně. Jejich cenu nenavysují žádné logistické náklady, přičemž kvalitu naopak zvyšují různé inovace podobné aquaponii, které jsou zahrnuty do vzdělávacích programů místní střední školy.

Celý systém pak přirozeně generuje stále nové nápady, a tak se lze setkat s místní loterií, různými festivaly či projektem bramborových plantáží, které představují zdroj surovin pro další místní zpracovatele typu výroby chipsů apod.

Projekt IET se stal mediálně atraktivním a natolik inspirativním, že v jeho slépejších kráčí dalších více než 15 měst a obcí ve Spojeném království. Některá již využívají značku Incredible Edible, jiné inspiroval entuziasmus zdola a vydávají se vlastní cestou. A nejen v Anglii, ale též v Kanadě, Hongkongu či na Novém Zélandu.

MAREK PAVLÍK

obchodní ředitel, M.C.TRITON

JAN BRABEC

manažer, ProRegiony

